

BIBLIA

Az augusztusi elmélkedéseket Kiss József és felesége, Kálmán Márta, a szeptemberiekét Garay András készítette.

Augusztus 4. — Évközi 18. vasárnap — Máté 14,13–21 — A csoda kenyere – a kenyér csodája

Volt egyszer, tényleg volt.

Názáretben élsz. Hallasz két nagy tanítóról. János és Jézus. Tudnak egymásról, azonos úgyben utaznak. János meghal. Nem ágyban, párnák közt. Le-fejezi a hiú, érzéki, erőszakos, buta, ittas, felizgatott Góg. Zene, tánc, felelőtlen ígélet. Neked is van, nem is csekély hatalmad, viszont méltánytalanságot látva, te is kiállsz olykor az igaz ügyért. Belegondolsz, Jánoshoz hasonlóan te is bármikor pórul járhatasz. Kezdesz nyugtalan lenni. Templomba is jársz hetente. Nem érted a tiedet megvédő, ellenségeidet megbüntető Jehovát. Szeretnél többet tudni, kíváncsi vagy. Mit csinál Jézus János kivégzése után. Reméled, elmegy János rokonaihoz megvigasztalni őket, talán még fel is tudná támasztani. Arra gondolva, amiket hallottál róla, ez sem lenne meglepő.

Most viszont te lepődsz meg, ugyanis mit csinál Jézus? Elmegy egy magányos helyre, egyedül. Belegondolsz, jó olykor egyedül lenni, elcsendesedni, pihenni, megállni, töltekezni.

Augusztus 11. — Évközi 19. vasárnap — Máté 14,22–33 — Félelmeink...

Az ötezer ember megvendéglése után Jézus visszavonul a hegyre, hogy magányosan imádkozzék.

Nekünk vannak-e ilyen félrevonulásaink? Zajban, tömegben nem lehet feltöltődni. Rendszeresen szükségünk van csendre és magányra. Rajtunk múlik, hogy vannak-e, és termékenyek-e ezek a csendes órák, percek!

Később Jézus csatlakozni kíván tanítványaihoz, ezért a vízen járva közelít hajójukhoz. A tanítványok kísértetnek nézik, és megijednek.

Hányszor hiányoljuk, értjük, magyarázzuk félre Istent, egyszerűen azért, mert nem ismerjük fel. Pedig Ő jön felénk is. Különböző élethelyzetekben: jön némán, jön szelíd szóval, jön gyermekünk tekintetében, kedvesünk fájaldalmában, szomszédunk hiányában...

Jézus siet megnyugtani őket: Bizzatok, én vagyok, ne féljete!

Megható Jézus részéről ez a gondoskodó megnyugtató igyekvés. Neki

Szeretnél még többet megtudni Jézusról. Az ács fia szintén ács volt, fával dolgozott. A fa összeköt földet-egyet, fényt- napot, embert-természetet.

Eltelt néhány nap, jó volt megtanulni a megállás, töltekezés, pihenés eget-földet összekötő harmóniáját. Érzed, többre vágysz. Megint hallasz Jézusról, ma délután – mondják – itt lesz a mezőn. Elindulsz, kíváncsi vagy rá.

Ott vagy a tömegben, Jézust nem látod közletről, de tudod, érzed, hogy jó helyen vagy. Kisebb csoportokban letelepedtek, amit Jézus mond, továbbadják, azt beszélik, forgatjátok. Érdekesen új dolgokról folyik a szó. Barátkozás, adás, szeretet, mindenkit szeretés.

Szeretnél előbbre menni. Szófoszlányokat kapsz el, a Jézus melletiek mondják: Kezd esteledni, küldd el őket, mindenki éhes. Te is kezdesz fáradni. Jézust ismerve, igazán tehetne valami csodát, hiszen tett egy lakodalomban is. Amit viszont most hallasz, azon először meglepődsz, majd mintha sok minden világosabb lenne. Jézus ugyanis azt mondja: TI ADJATOK NEKIK ENNI!

nem mindegy, hogy övéi félnek-e, aggodnak-e, vagy sem. Ő ma is azt mondja, amit tanítványainak: Bizzatok, én vagyok, ne féljete! Hiszen – többek között – azért jött, hogy ELVEGYE FÉLELMEINKET!

Milyen félelmeink vannak? Mert vannak: félünk, szorongunk, aggodunk sok minden miatt, sok mindenért. Gyermekként szorongunk az ismeretlentől, a bizonytalanságtól, attól, hogy megfelelek-e, meg fogok-e felelni szüleimnek, tanárainknak, leendő társainknak. Később pedig ugyanezekért, csak árnyalatokkal kibővítve. Mindig meg akarunk felelni valakinek vagy valaminek, ahelyett hogy magunknak felelnénk meg. Annak az önünknek, akit Isten megálmódott. Észre sem vesszük – mi felnőttek –, hogy viselkedésünkkel, aggodásainkkal mennyi apró és nagy félelmet, szorongást váltunk ki, ültetünk el gyermekeinkben. Jézus azért jött, hogy megszabadítson félelmeinktől! Arra nevelte, biz-

Talán ezért más Jézus, mint az eddigi papok és egyházi főemberek. Eddig szinte csak ilyesmiket hallottál tőlük: „Az Úr megsegíti az ő népét, imádkozunk többet és jobban, biztos ad gazdagságot és egészséget; ha mégsem, vagy nem imádkoztunk kellően, vagy Ő tudja; mindent megtehet, Ő mindenható.”

Beleborzongsz ebbe a mondatba, és ismételteted: Ti adjatok nekik enni! Érzed, hogy rád is szükség van, te is tudsz adni. Tekintettel ismét Jézust keresed, látod, amint feléje nyújtanak öt kenyeret és két halat. Feltekint, megáldja és osztani kezdi.

Végtelen egységet érzel Jézus felszólítása és cselekvése között. Felszólít téged, de ő is mozdul, rád is szükség van, mégis mindig segít. Érzed e csoda hármasságát: föltekintés, áldás és osztzkodás. Tudod, hogy csoda történt, az emberek lelkében is, de az ételszaporításban is. Mindenki boldogan táplálkodik, lelkileg és valóságban is.

Elgyengülsz, elnyom az álom. Víziót látsz a XXI. századból. Vasárnap van. Templomban ülsz. Itt is Jézusra emlékeznek, az ő életéről beszélnek. Majd egy könyvet nyitnak ki, és ezt hallod: Uram, vigasztald meg a szomorkodókat! Felel a tömeg: Hallgass meg minket, Uram! Szüntesd meg a háborúkat! Hallgass meg minket, Uram! Adj az éhezőknek! Hallgass meg minket, Uram!

Rossz érzés fog el. Mi történik itt? Az ember megszabja Istennek, hogy mit tegyen helyettünk. Nem tudod megállni, felugrasz és kezded mondani: Ne írjátok át a valóságot, én ott voltam mellette! TI ADJATOK NEKIK ENNI!

tatta tanítványait is, hogy ne féljenek. Azzal erősítette őket, amivel önmagát is: „...én nem vagyok egyedül, mivel az Atya velem van.”

Péter hallja Jézus hangját, de még nem mer hinni, ezért bizonyosságot akar: „Uram, ha Te vagy, parancsolj, hogy hozzád mehessek a vizeken.”

„Csodákat várni annyi, mint személyi igazolványt kérni Istentől, igazoltatni őt, útlevelet követelni tőle” – mondja Louis Evély.

Jézus azonban nem sértődik meg. Megadja Péternek azt a lehetőséget, hogy megtapasztalhassa: mesterük felette áll a fizika törvényeinek.

Hány métert mehetett így a víz felszínén, mi járhatott a fejében, mit érezhetett? Nem tudjuk. Azt viszont igen, hogy mi is csodát, jeleket követelő emberek vagyunk.

Nem elégszünk meg az egyszerű csodákkal, részesei, megtapasztalói akarunk lenni a természetfelettinek. Péter-

nek szüksége volt a vízen járás élményére ahhoz, hogy fejlődjön, de meg kellett tapasztalnia a sülyledés kétségbeesését is. Miért kezdett el merülni? Mert levette tekintetét Jézusról, és a nagy szelet, a közelgő nagy hullámokat nézte. Nézte, nézte, és megijedt, majd kétségbeesett. Ugye, ismerős ez a jelenet? Hányszor, de hányszor merülünk el félelmeink, aggodásaink hullámaiban, mert nem mer-

jük elhinni azt, amit már többször is megtapasztaltunk, hogy OTT VAGYUNK ISTEN TENYERÉN!

Egy ének jut eszembe: „Felhő felett fény ragyog, nagyobb mögött még nagyobb, amire nézek, az vagyok, akire nézek, az vagyok.” Ha mindig a problémákat nézem, keresem, azok előbb-utóbb meg is találak, sőt befognak poplikarjaikkal, de ha tekintetemet fel-

emelem, észrevehetem a felhők mögött is a Napot, és megtapasztalhatom, hogy lehet sülyledés, béklyók nélkül is szeretni, szeretetnek lenni.

A tanítványok megtapasztalták, hogy elült a szél, mikor Jézus beszállt a hajójukba.

Mi is észrevehetjük: ahová beengedjük Istent, ott hátrál a sötétség, majd el is tűnik.

Augusztus 18. — Évközi 20. vasárnap — Máté 15,21–28 — Kincset rejtő morzsák

Jézus Galileából Szíriába vonul vissza, rejtettségben akar maradni. Ebben az elrejtőzködő helyzetben keresi meg őt egy pogány asszony, s kér segítséget gyermeke számára. Jézus nem akarja, hogy elterjedjen gyógyításának híre, ezért el akarja küldeni, elég kemény szavakkal: „Nem küldettem, csak Izráel házának elveszett juhaihoz. Nem jó a fiak kenyerét elvenni, és az ebeknek vetni.” „Úgy van, Uram – mondja az édesanya –, de hiszen az ebek is esznek a morzsákból, amelyek uruk asztaláról hullanak.”

Ez az asszony nem a maga számára kér. Nagy bátorságra vall, hogy vitába mer szállni az Úrral. Egy édesanyának megsokszorozódik az ereje, bátorsága, ha gyermeke bajban van. Mi is gyakran felemeljük a hangunkat, de sokszor csak saját érdekünkben. De jó lenne, ha nemcsak magunkért, családtagjainkért, hanem rászoruló idegen embertársainkért is kiállnánk, szót emelnénk!

A kánaáni nő nem engedi magát lerázni, addig szólongatja az Urat, míg az szoba nem áll vele. Nem adja fel, kitartó. Kitart kérése mellett még akkor is, mikor Jézus látszólag elutasítja őt.

Mi milyen hamar feladjuk, ha nem sikerül rögtön valami!

Kitart, sőt tovább merészkedik, vitába száll az Úrral. Kétkelkedik Jézus kemény szavaiban. Talán ösztönösen tudja, hogy Jézus, Dávid fia nem ilyen elutasító.

Lehet-e, érdemes-e kétkelkedni, vitakozni az Úrral? Azt hiszem, a kétkelkedés, az egészséges vitakozás mindig is előrevisz, fejlődést hoz. Annak a jele, hogy az ember nem közömbös, hanem érdeklődő, kereső, kutató. Mint tudjuk, az Úr is „kiköpi szájából” a langymeleg embert. Nagyobb kedve telik a kitartó, hévvel teli, szeretetre vágyó, adni tudó emberben.

Az aggódó anya első szava mégsem a szembeszállítás szava, hiszen azzal kezdi: Úgy van, Uram! Ez annyit jelent: Egyet-

értek, igazad van, helyes, amit mondasz. Csak ezután hozakodik elő alázatos kérésével, megható kitartásával.

De jó lenne eltanulni ettől az asszonytól, hogy MORZSÁKKAL IS BE LEHET ÉRNI!

Nem tiltakozik az ellen sem, hogy ez a Dávid-fia őt és gyermekét kutyának minősíti, amely lejjebb való a fiaknál.

Mennyivel kevesebb ellenségeskedés, ölés, fájdalom és gyász lenne, ha ilyen alázatosan tudnánk elfogadni a „másodhegedűs” szerepét. Ha nem akarnánk mindig az első helyet, az uralkodó pozíciót. Ha megelégednénk a morzsákkal! Ha le tudnánk mondani görcsös ragaszkodásainkról, a nagyobb falatról, és beérnénk az úgynevezett morzsákkal, előbb-utóbb megtapasztalnánk, hogy ezek a morzsák KINCSET REJTENEK. Olyan kincset, amely messze magasabbra repít a „fiaknál”, mert megelégedettséget ad, békességet teremt, gyógyulást hoz.

Augusztus 25. — Évközi 21. vasárnap — Máté 16,13–20 — Jézus sziklája

Jézus megkérdézi tanítványait, hogy őt, az Emberfiát kinek tartják az emberek. Erre a kérdésre könnyebben feleltek, mint a következőre: „Ti kinek mondotok engem?”

El tudom képzelni, hogy ekkor hosszabb gondolkodás után is csak egyikük – Simon Péter – tudott válaszolni. Jézust sohasem a tömeg érdeklí igazán, hanem, arra kíváncsi, hogy személyesen te, én, a tanítványai mit gondolunk róla, mit értettünk meg belőle, miben azonosulunk vele.

Péter válasza: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” Jézus elégedett a válasszal, és meg is dicséri: „Boldog vagy Simon, János fia, mert nem test és vér jelentette ki ezt neked, hanem az én mennyei Atyám.”

*„Aki alkot, visszafelé nem tud lépni,
S ha kinőtt minden ruhát,
Mezítelen borzong a végtelen partján,
Míg fölzárkózik mögé a világ.”*

Ez a vers jutott eszembe, mert ilyen gondolatok foglalkoztathatták Jézust is földi pályája derekán. Mi lesz tervének megvalósulásával, kire bízhatná az Ügyet, amit elkezdett? Péter válasza azért tetszett Jézusnak, mert megtalálta benne emberét. Azt az embert, aki felismerte benne a közvetlen istenarcot, s aki ezt nem az eszével, értelmével látta meg, hanem Istentől megérintve.

Jézus nagy ígéretet ad neki: „Te Péter vagy, és én ezen a kőszilán építem fel egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom a mennyország kulcsait. Amit megkötész a földön, megkötött lesz a mennyben is, és amit föloldasz a földön a mennyben is föloldott lesz.”

Csak egy Jézus szándékait hordozó személy lehet képes betölteni azt a szerepet és rendeltetést, amelyet Jézus e tiszt viselőjétől elvár. Olyan ember, aki a legjobb a szolgálni tudásban. Ez a

szolgálat nyilvánvalóan kizár mindenféle önkényt és uralkodást.

Péternek gyakorolnia kell mások szolgálatát, az adni tudást, a békességre törekvést, és vállalnia kell az ezekkel együttjáró szegénységet, kicsiséget és üldözöttséget.

Pétertől és a reá épített közösségtől, az Egyháztól Jézus elvárja, hogy továbbadja az embereknek, az emberiségnek azt, amit tőle tanultak: az időtlen szeretet megvalósítását, megélését itt a Földön, térben és időben.

Péter nem uralkodói szerepet kapott a reá bízott nyáj felett, hanem hogy mintaképe legyen annak. Jézus tőlünk sem vár kevesebbet, mint Pétertől. Azt várja, hogy abban a közegben, ahol élünk (család, munkahely, közösség) Istentől megérintetten éljük meg hétköznapi teendőinket. A mindenkori Péterektől és tőlünk is azt kívánja, hogy embertársaink iránti szeretetünkkel mutassuk meg iránta való szeretetünket.

Szeptember 1. — Évközi 22. vasárnap — Mt 16,21–27 — A szeretet próbái

Az emberi kapcsolatok terhelhetők. „Egymás terhét hordozzátok” – szólít fel Jézus. Azért, mert képesek vagytok rá, azért mert a szeretet elbírija a terheket. Mindannyian átértük ennek a csodáját a szerelemben, a barátságokban, a közösségekben. Létezik olyan bizalmas, szerető közeg, ahol az ember levetheti álarcait, ahol megmutathatja félelmeit, ahol beszélhet a múltjáról és a jövőjéről. Még akkor is, ha ez fáj, ha ez idegen az eddigiektől, ha a másiktól is áldozatot kíván. És az ember vállalja a másik sorsát, még az ismeretlent, a bizonytalant is. Sokszor milyen hősiességet élünk meg irracionális kapcsolatainkban, milyen reménytelen feladatokat vagyunk képesek vállalni, bizonyítva azt, hogy a szeretet túlmutat minden megfontoláson, minden érvelésen. Ennek a bizalmi szintnek a kialakulása sokszor egy pillanat műve, de van, hogy hosszú évek munkája áll mögötte. De eljön, és ez kapcsolataink próbája. „Mersz-e végre dönteni?” – a dalban megfogalmazódó kérdés végigkíséri életünket.

Péter vallomása után Jézus joggal érezte ennek a bizalmi szintnek a létrejöttét. Most már végre beszélhet arról, hogy mi vár rá, most már megoszthatja legbensőbb gondolatait. Három évig járták Izrael poros útjait, volt részük jóban és rosszban. Közösen élték át a csodákat, a nép lelkesedését. Közösen fáradtak el, lettek éhesek, szegték meg a vallási tilalmakat. Közösen érezték, hogy nem szeretik őket, hogy bizalmat-

lanok velük, hogy veszélyesnek tartják őket. Itt az alkalmas idő (*kairosz*), hogy Jézus bejelentse a szenvedését.

A közösségekben nemcsak bizalmi szintek vannak, hanem bizalmi szerepek is. Ezek spontán is kialakulnak, de lehetnek kiosztott és felvett szerepek is. Ismerünk szerzetesközösségeket, ahol van „hivatalos” kísértő, ellenkező. Ezek a szeretet szerepei, hogy állandóan kérdezzük meg magunktól és a másiktól, jó irányba megyünk-e, tényleg komolyan gondoljuk-e, amit mondunk, tényleg készen állunk-e egy-egy nagy feladatra. Ma már ismerve a qumráni közösség belső szabályait – ahol ezek a szerepek a közösség életének elengedhetetlen részei voltak – jogos a feltételezés, hogy a péteri korholás és ellenkezés nem a tiltakozást jelentette Jézus sorsa ellen, hanem annak komolyságára, eltökélttségére kérdezett rá. És Jézus válasza megerősíti az eltökélttségét: Igen, végigjáróm utamat, mert ez az Atyám akarata. De te, Péter, nem azért vagy sátán, mert beléd bújt az ördög, hanem mert ez a szereped, ezt vállaltad értelm, szeretetből. Ezért nem megy el Péter, ezért nincs köztük soha harag, ezért marad Péter a fő bizalmas és a helyettes.

Eddig Jézus követése a tanítványok számára nem volt egzisztenciálisan veszélyes. A mindennapos, kisemberi, nagyon kis mozgásterű lét helyett a változatosabbat – Jézussal együtt jártuk az utat, és részesei voltunk az ő nem mindennapi egyéniségének – és nagyobb

perspektívájút – lesz itt még királyság – választották. Kis áldozatok beleférnek ebbe. De a nagy áldozat előtt jogos Jézus felszólítása: „Ha utánam akartok jönni, most már nem babra megy a játék. Itt a kereszteset kell felvenni! Választhatok: jöttök, vagy maradtok, mert én Jeruzsálemben, a vesztőhelyre megyek. De azt javaslom: gyertek, mert nincs az emberi életnek nagyobb értelme annál, mint áldozattá válni, mint odaadni az életünket azért, hogy ez másokat szeretetre, bátorságra, önzetlenségre tanítson.” Máté még meg is toldja ezt, a túlvilági jutalom ígérését adva Jézus szájára.

Mert kétféle élet közül lehet választani. Élni egy egyszerű, alkalmazkodó, mindent túlélni és átélni képes életet: örülni a kiskertnek, a gyerekeknek, az unokáknak, munkánk eredményeinek, s nem konfrontálódni, hanem belső kis világokat építeni. Vagy következetesen a szeretet ügye mellé állni, nagyobb távlatokban gondolkodni, és önmagunk elvesztése árán is odahelyezni magunkat mások szolgálatára.

Miért olyan nehéz ez a második út? Mert nincs, vagy csak nagyon nehezen alakul ki az az inspiráló, bizalmi közeg, ahol az ember terhelhetősége megnő; mert szeretik, mert közös dolgaik vannak, mert mellette áll a másik, s a „kísértő” szerepe csak megerősít. Jézus ezt álmodta az Isten Országáról.

Merünk-e nagyokat álmodni még, s merünk-e a mai világunk rideg hőmezőin az előttünk járó Jézus nyomába lépni?

Szeptember 8. — Évközi 23. vasárnap — Mt 18,15–20 — A bűnök próbái

Csak az nem hibázik, aki nem dolgozik – tartja a közmondás. Csak az nem vétkezik, aki nem csinál semmit. Cselekedeteinket, kapcsolatainkat árnyék-ként követik vétkeink. A kérdés az, mi lesz velük. Falu Tamás versére gondolva – árnyékunk lehet az „asztal alatt kupporgó szerezengyerek”, vagy követhet úgy, mint „útonálló óriás”. Az ember evilági és túlvilági félelmeire hatalmas ideológiák, szertartások telepedtek, amelyek veled és érted harcolnak, és segítenek bűneidre „útonálló óriássá” dagasztani. Persze mi is hajlamosak vagyunk rá. El kell mondani, hogy ezek a nekrofil stratégiák és taktikák a vallási élet középpontjaiban álltak és állnak. Ettől vagyunk szorongók, s adjuk oda szellemi és lelki függetlenségünket a biztosnak, hivatalosnak és a szentség erejével is megpecsételtnek mondott szertartások érdekében. Persze a másik véglet is egyre általánosabb, s korunkban joggal beszélhetünk a bűntudat ki-

halásáról. Az ember nem ismer el maga felett tekintélyt, törvényt, lelkiismereti parancsot, csak él ösztönei, ellenőrizhetetlen vágyai alapján.

„A bűn elvászta Istentől!” – fenyegetően hangzik a jól megtanult mondat. A mindenkit átölelni akaró Istenről kár ezt feltételezni. A bűnbánatra képtelenség ma nagyobb bajnak látszik, mint maga a bűn és a másik bűneivel szembeni közönyösségünk. Nagyon finomkodók lettünk. Nem szólunk bele a másik életébe. Még akkor sem, ha jól tudjuk, hogy bűnös. Ha ellenünk vét, akkor sem. A bűn Isten és az ember dolga – vélekedünk. S úgy mennek tönkre előttünk – akár közösségi barátainknál is – életek, házasságok, szövődnek rossz kapcsolatok és döntések, hogy elegáns kívülállóként, páholyból szemléljük az eseményeket.

Jézus nagyon jól látta mindennek a veszélyét. A bűnök kérdését minél hamarabb rövidebbre kell zárni, mert renge-

teg energiát vesznek el az embertől, az emberi és közösségi kapcsolatoktól. Az ember feladata Isten Országának építése, s ez csak jól működő emberi kapcsolatokkal lehetséges. Persze vannak bűnök, sokszor súlyosak, de lépünk túl rajtuk, mert „van munkánk és nem is kevés”!

Isten ezért nagy hatalommal ruházta fel az embert. Ha ti elrendezitek egymás között a dolgokat, legyetek nyugodtak: Isten is megbocsátott, a dolgok Isten előtt is elrendeződtek. Két-három ember már hitelesen tudja közvetíteni az Atya jelenlétét. Nem kell tovább rágódni, nem kell bizonytalanságban lenni, ki kell lépni a vétek, megbántottság, kételkedés ördögi köréből. Ilyen egyszerű lenne az egész? Az ember ma Isten világát hatalmasnak és ennek megfelelően bonyolultnak is gondolja. Isten világa hatalmas, de nem bonyolult. Egyszerű és világos. Csak mi bonyolítjuk el, hogy ne arról legyen szó, mit kell

tennünk. Nekem, neked és nekünk. Valami Istennek tetszöt.

A keresztény közösségi élet talán leggyakrabban idézett jézusi mondata: „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok köztük”. Ez természetesen igaz, hiszen a mindenható Isten mindenütt jelen van, de ez a mondat mégis alkalmas az önáltatásra. E mondat erejében felmentve érezzük magunkat a jézusi útra lépéstől. Imádkozunk, összejárunk, liturgiá-

kon veszünk részt, egész életünk eltelik a keresztény kultúra világában. Csak a gyümölcs marad el. Isten mindenütt jelen van, de ott „érzi jól magát”, ahol az ő szándékai és fontossági sorrendje szerint mennek a dolgok. Ahol nem tévesztik össze az eszközöket és a célokat. Ahol tudják, mit jelent Jézus nevében élni. Ahol megvalósul egy olyan világ, amelyben mindenki odaülhet az élet asztalához, ahol nem rekesztik ki a másként gondolkodót, ahol figyelem-

mel vannak az élet perifériájára szorult embertársakra. Kitüntetett pontjai ezek a világnak. Isten „lakásában” van egy világtérkép, amelyen apró gombostűvel meg vannak jelölve a kitüntetett helyek: Calcutta, Gujarat, Déva, Söréd ... sorolhatnánk még nagy örömmel. De vajon ahol mi élünk rákerül-e valaha erre a térképre? Leszünk-e a testvériség szigetei a világ egyre elembertelenedőbb, jéghegyekkel és véres fogú cápákkal teli óceánjában?

Szeptember 15. — Évközi 24. vasárnap — Mt 18,21–35 — A jóság próbái

Jézus tanításából a társadalmak és az emberi kapcsolatok milyenségének nagyon határozott és – valljuk be – vonzó képe bontakozik ki. A missziós útra küldött tanítványok sikeresek voltak, az emberek vágytak egy olyan istenképre, amelyet Jézus közvetített. Hiszen ki nem akarja a megbocsátás légkörét, ki nek nem tetszik az adósságot elengedő király képe? Jézus nyomatékosan hangsúlyozza: a világ működik a maga törvényei (és embertelensége) szerint, „köztetek azonban ne így legyen!” Köztetek a szeretet és az osztozás légköre érvényesüljön. A hetvenszer hétszer megbocsátás. „Nézzétek, meny-nyire szeretik egymást!” – ez volt a vélemény a korai keresztényekről, és ez a magatartás hamar elterjedt az akkori világot jelentő Római Birodalomban. A frissen szocializált népek vágyai, a kulturális és vallási sokszínűség és a szabad választás a misszió sikerét hozta. A tanítás újszerűsége vákuumként szívta magához az embereket. Jézus halála után egy emberöltővel a keresztények jelenléte már Rómában is tényező. Már hatalmi érdekeket sért, érinti a tekintélyt, a megkövesedett istenképeket, tehát már ellenfél, ellenség. Jézus előre látta ezt a folyamatot, és nem is áltatta övét: az üldöztetés szerves része ennek az „ideális” társadalomképnek.

Eric Berne az „emberi játszmákról” írt leleplező könyvet. Magunkra ismerhe-

tünk benne. A hatalmi játszmák főszeplője a kétfelé mércével mérő ember. Maximálisan igazodik „felfelé”, és ugyanakkor elvárja, hogy „lefelé” hozzá igazodjanak. Már önmagunk hierarchikus elhelyezése is idegen Jézus világtól. Ahogy a kettős mércével mérő ember sem számíthat Isten irgalmára. Bár a példabeszédben szereplő szituáció ritkán adódik az életünkben, érdemes körülnéznünk a mindennapjainkban.

A munka világában ma a félelem uralodik. Mindenki pótolható, legyen alkalmazott vagy vállalkozó az ember. „Van másáik!” – ez ma nem a zenebohócok kacagtatása, hanem a valóság. Az ember igazodik. Felfelé. Lefelé meg következetes és kemény. S míg felfelé elnéző, simulékony, kegyeket kereső, lefelé egész más arcát mutatja. Jól tudja, az ő vállalat belüli helyzete a dolgozók teljesítményétől függ. És azt ki kell hajtani.

A munka világában kudarcot vallott ember a családban szerepet vált. Ott tör ki belőle a feszültség, ott hozzá kell igazodni. Gyerekeknek, házastársnak, kutyának, macskának. Ott ő osztja az „igazságot”, ő várja el a csodálatot. A magyar társadalom nemzetközi mércével mért lehangelő állapota a kettős mérce által okozott belső feszültségnek látható eredménye. S elkezdődik a szerepjátszás kifelé. A külvilágban, a szomszédok előtt viselkedünk, többnek, másnak akarunk látszani, mint valójában vagyunk.

Az egyházak világa is alkalmas a szerepjátékra. „Eljátszani” a keresztényt, vasárnap, pár órára, s az ünnepi ruha mellé fel kell venni a szerepjáték álarcait is. A szervilis magatartás az egyház életének is sajátos – bár tapasztalatom szerint csökkenő – velejárója. A feljebbvalók felé hajbókoló, de a hívek felé örökké zsörtölődő papi ember mindannyiunk tapasztalatának része. Az emberi játszmák kimeríthetetlen sokaságát produkáljuk.

A példabeszéd embere megtapasztalja Isten szeretetét és irgalmát. Az ember dönthet: megmarad az irgalom világában, vagy visszalép az igazságosság világába. S bár neki elengedték a tartozást, ő visszaköveteli másoktól. A kettős mérce azonban idegen Isten világtól. Ott egyértelműség van. Ha a másik oldal mellett döntöttél, az életet (az örök életet is) azon viszonyok és törvények alapján fogod élni. Nehéz helyzetben vagyunk. Hiszen az emberek a jézusi úttal szemben döntenek, és mi is ebben, az általuk meghatározott világban vagyunk kénytelenek élni. Bár a társadalomból való kivonulás és egy kontraszttársadalom vágya időnként felerősödik bennünk, nem vagyunk képesek átlépni mindennapos meghatározottságaink kereteit. Így nem is biztosítjuk mások számára a szabad választás lehetőségét az irgalom világa vagy az igazságosság világa között. Pedig ez a keresztény felelősség!

Szeptember 22. — Évközi 25. vasárnap — Mt 20,1–16 — Az igazság próbái

Jézus felfogásában az Isten Országá nem egy megfoghatatlan, virtuális világ. Ő nagyon is valóságosnak szeretné látni az övéi világát. Olyannak, ahol nemcsak szeretnek az emberek, hanem dolgoznak is. A munkájukat is áthatja a szeretet, az irgalom, az osztozás. Ebben a világban – valljuk be – kommunisztikus elvek érvényesülnek. Mindenkinek egyformán jár a fizetség, nem a munka mennyisége, milyensége, az izzadság-cseppek vagy a szürkeállomány pusztulásának száma a meghatározó, hanem az, hogy mindannyian emberek va-

gyunk, egyformán éhezünk, fázunk, egyformán szeretnénk taníttatni gyermekeinket, gondoskodni öregjeinkről. És nemcsak emberek vagyunk, hanem egymás testvérei is. Betartva a testvériség alapszabályait, senki nem él vissza ezzel a helyzettel, vagy ha valami feszültség van, a jézusi tanításban bőséges példáját látjuk a konfliktusok kezelésének.

Az antropológusok szerint az őserdei népek napi 2–3 óra munkával biztosítják a megélhetéshez szükséges javakat, s a többi időt játékkal, táncsal, ünne-

pekkel, beszélgetéssel és örömszerzéssel töltik. Ehhez képest a napi 12 órát dolgozó, estére jobbra csak a TV előtt ücsörgő fáradt emberek társasága vagyunk. Tele szorongással, kiábrándultsággal, panaszkodással és irigységgel.

Mai világunk messze áll a jézusi ideától. Az emberiség úgy döntött, nem a jézusi utat választja, hanem az egyéni érvényesülés – ha úgy tetszik, az igazság útját. Én tudok többet, én nagyobb súlyt emelek fel, tehát nekem jár a több. Én, én, én... A társadalmi munkamegosztásban mindenki önmaga felértéke-

lésére és a másik legyőzésére törekszik. És elfogadtuk a játékszabályokat: a hatalmas jövedelmeket, a vagyoni és lehetőségbeli különbségeket, azt, hogy vannak akik az asztalnál ülnek, míg mások „a morzsák után lihegnek”. A társadalmi különbségek hatalmi lehetőséggé váltak, mára politikai hatalmat jelentenek, s a ráépülő ideológiák az embert hűségese alattvalóvá, vagy akasztófára való lázadóvá determinálják. Mivel jogosnak tartom, hogy nekem több jár: meg kell védenem kiváltságaimat. Durván fegyverrel és erőszakkal, finomabban szociálpolitikával, a kenyér és cirkusz biztosításával. S nem árt, ha a vallás is kéznél van, s ezáltal a fennálló rend isteni volta teljes körűvé teszi a biztonságérzetet.

Jézus százannyit ígért az öt követőknek. Azt ígérte, hogy jobban járunk, ha

az ő útját választjuk. De kishitűek vagyunk, hogy ki se próbáljuk ezt az új paradigmát. Mert a meglévő nagyon drága. Tönkre is megyünk benne mindannyian, és világunkat is tönkretesszük. Kilyukadó ózonpajzs, leváló jéghegyek, mérgezett folyók, s mérhetetlen szenvedés a világon. A szociális biztonság csak a gazdag országok szegényeinek privilégiuma. A többi szenved, menekül, lázad vagy belenyugszik. Vagy gondoljunk saját mikrokörnyezetünkre: fegyveres örök mindenhol, bekamerázott utcák, kétméteres kerítések. Ma a leggyakoribb foglalkozás hazánkban a biztonsági őr, de ők sem tudják megállítani a bűnözést. Hiába leszünk gazdagok, hiába lesz több a jövedelmünk, kiváltságaink megvédésének költségei együtt nőnek velük.

Nem jobb lenne új lappal indulni, adni – ha kell, önként lemondani a több-

ről, csak azért, hogy a másik is jól érezze magát? S aki „nyertes” ebben a nagy újraelosztásban, annak megtelik a szíve hálával, önzetlenséggel. Milyen emberi erőforrások szabadulnának fel ekkor önmagunk kiteljesítésére! Kipróbálhatnánk magunkat a művészetekben, játékokban, rendbehozhatnánk kapcsolatainkat, mindenkit barátság és szeretet venne körül. Miért csak álom mindez?

Mert kicsinyhitűek vagyunk, s nem hisszük azt, hogy Jézus ennyire gyakorlatias tanácsokat ad nekünk. Jézust száműztük a lelki élet, a transzcendencia és a vallás világába. Oda, ahol ő maga sem érezte jól magát. És a mai példabeszédet is inkább a megtérésre és Isten irántunk való irgalmára vonatkoztatjuk. A „munka világához” adott jézusi kincset pedig elástuk jó mélyre, és még nagy követ is hengergettünk rá.

Szeptember 29. — Évközi 26. vasárnap — Mt 21,28–32 — A kiváltságok próbái

Ma már nehéz elképzelni azt, hogy az ember élete a születésekor eldőlt. Különbözőbb jogok nem járnak az elsőszülöttséggel, a testvérek megközelítően azonos eséllyel indulnak az életben. A patriarchális társadalmakban ez nem így volt. Ott elsőszülöttnak lenni – főleg ha fiú az illető – jog és kiváltság, egyfajta életbiztosítás volt. A kiváltságokkal élni persze csak akkor lehet, ha meghalt az apa. Az örökség kérdése ezért központi kérdés volt, hiszen egy fiatal csak akkor érezhette, hogy elindul az élete, ha kezébe jutott az örökség. Az elsőszülöttségnek konkrét ára volt, meg lehetett vásárolni, el lehetett adni. A többi gyerek sokszor csak a „futottak még” kategóriájába került. A példabeszédbeli két fiú tükrözi a társadalmi kiváltságok miatt meghatározott hozzáállást apjuk kéréséhez.

Az idősebb megígéri, hogy kimegy, de esze ágában sincs. Az ő jogai függetlenek szolgálatától. Bár nyíltan nem helyezkedik szembe apjával, nem strapálja magát. Ő a jogon belül biztonságban van. A fiatalabb testvér első szavával lázad a fennálló társadalmi és családi rend ellen, majd felülkerekedik benne a szeretet.

Az ember biztonságát az egyéni kiváltságok mellett nemzete, vallása kollektív kiváltságai is erősítik. A zsidóság önmagát nemcsak választott népként értelmezte, hanem olyan vallási és tár-

sadalmi közösségként is, amely fejlettebb a környezeténél. A zsidó vallás (egyistenhit, a néppel szorosan együtt élő és érző Isten) komoly „exportcikkek” számított a Római Birodalom valójában heterogén és kaotikus állapotai között. A zsidóság anyagi és szellemi befolyása a császárig ért. A diaszpórában élő zsidóság missziója anyagi értelemben is jelentős bevételnek számított (a „megtértek” adót fizettek), s Jézus korában jelentős pénz áramlott a vallási és világi vezetőkhez. A hatalmas építkezések (felépül a Templom, kiépül Jeruzsálem) pontos vetületei az anyagi és öntudatbeli megerősödésnek. Jézus missziós felszólításai, majd Pál és mások missziója – a zsidóságtól eltérő mondanivalóval – komoly pasztorális versenyt jelentettek az egész birodalomban.

Jézus nagyon hamar tapasztalta, hogy az általa hirdetett istenkép a társadalom alsó, kirekesztett felén élők számára nyújt revelációt, és érintetlenül hagyja a vallási és világi vezető réteget. Sőt a konfliktus sem maradhat el köztük, hiszen itt nemcsak az egyén istenképének és ennek megfelelően életének megváltozásáról van szó, hanem a „misszió” révén hatalmi, anyagi következményekről is. Jézus nyíltan a farizeusok szemébe vágja: az általam hirdetett Isten teljesebb, igazibb, embernek jobban való (és ezért a pasztorációban

sikeresebb), mint a tietek, még akkor is, ha ezt utcanők és vámosok (tehát a társadalom alsóbb, megvetett rétegei) képviselik. Ez az istenkép a valóságos Istenről szól, aki nem hatalmi, hanem szolgáló módon van jelen az emberek életében. A Jézus által megismertetett Istennek tetsző élet „könnyű”, „embernek való”, százannyit ad már ebben az életben, és ráadásul ott az örök élet. Ez komoly kihívás volt, nem véletlenül tanakodtak a farizeusok már Jézus színrelépésének elején, „hogyan veszejthessék el őt”. A zsidóság kiválasztottsága és a törvények védőbástyái mögé bújta, megkövesedett, képtelen volt a megújulásra, képtelen volt belátni az „idők jeleit”. Erdemben nem tudott mit kezdeni sem Jánossal, sem Jézussal, nem a párbeszéd, hanem az erőszak útját választotta.

Ahogy kétezer évvel ezelőtt, ma újra fordulóponton van az emberiség. A kérdés ma is az: a vallások világa (természetesen az egyénig lebontva) megérti-e az idők jeleit, tud-e a valóságos Isten törvényei szerinti életet biztosítani a Földön, vagy bezárkózik önelégültsége, törvényei és történelme védőbástyái mögé. S mi magunk kiváltságaink (fehér, európai, keresztény emberek vagyunk, ami mind önmagában is kiváltság) nagyképp védelme helyett a valóságos Isten szolgálatába tudunk-e állni? Vagy újra vámosokra és utcanőkre lesz szükség, hogy a Mennyek Királysága felépüljön?